

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ РОЗВАЖАЛЬНОГО ТЕЛЕВІЗІЙНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

Мета статті – охарактеризувати основні етапи і особливості становлення розважального телевізійного мистецтва в Україні. **Методологія** дослідження ґрунтується на міждисциплінарно-інклюдивному поєднанні загальнонаукових методів та дослідницького інструментарію, інтегрованого з мистецтвознавчого і культурологічного підходів. Історико-хронологічний підхід застосовувався для характеристики основних етапів та історично-культурного тла формування розважального телебачення. **Наукова новизна.** Основні етапи формування та характерні особливості телевізійної культури в Україні дають змогу осмислити складний і суперечливий процес становлення вітчизняного розважального телебачення, конкретизувати та відповідні культурно-історичні умови, в яких їх потрібно розглядати. **Висновки.** Функціонування українського телебачення перших років державної незалежності позначилося постановочною одноманітністю: трансляцією безкінечних фольклорних концертів, пісень та обрядів, радянських телесеріалів, обмежувалося демонстрацією кінофільмів, репрезентацією концертних програм й театральних вистав. У процесі ускладнення й урізноманітнення форм телепередач, культурної еволюції від інформаційних програм до показу шаблонних телефільмів, телеспектаклів і телеоглядів, тематичних дискусійних телезустрічей, телевізійних ігор в Україні поступово відбувається удосконалення телебачення як особливого виду мистецтва. Сучасна якісна невизначеність української телевізійної мережі є характерною для її тимчасового кризового стану. Бракує ідеологічно спрямованих та відповідних українській ментальності видовищних телевізійних програм. При цьому довершене за змістом і формами вітчизняне телевізійне екранне видовище спроможне стати потужним засобом патріотичного виховання й прищеплення національної самосвідомості.

Ключові слова: розважальне телебачення, телевізійні програми, Україна, видовище, історія.

Набокова Анна Вікторівна, радіоведущая и редактор образовательно-познавательных передач Главной редакции культурно-познавательных передач ТО "Культура" (Украинское радио)

Основные этапы становления развлекательного телевизионного искусства в Украине

Цель статьи – охарактеризовать основные этапы и особенности становления развлекательного телевизионного искусства в Украине. **Методология** исследования основана на междисциплинарно-инклюдивном сочетании общенаучных методов и исследовательского инструментария, интегрированного с искусствоведческого и культурологического подходов. Историко-хронологический подход применялся для характеристики основных этапов и историко-культурного фона формирования развлекательного телевидения. **Научная новизна.** Основные этапы формирования и характерные особенности телевизионной культуры в Украине позволяют осмыслить сложный и противоречивый процесс становления отечественного развлекательного телевидения, конкретизировать соответствующие культурно-исторические условия, в которых их нужно рассматривать. **Выводы.** Функционирование украинского телевидения первых лет государственной независимости сказалось постановочной однообразием: трансляцией бесконечных фольклорных концертов, песен и обрядов, советских телесериалов, ограничивалось демонстрацией кинофильмов, репрезентацией концертных программ и театральными представлениями. В процессе усложнения и разнообразия форм телепередач, культурной эволюции от информационных программ к показу шаблонных телефильмов, телеспектаклей и телеобзора, тематических дискуссионных телевстреч, игр в Украине постепенно происходит совершенствование телевидения как особого вида искусства. Современная качественная неопределенность украинской телевизионной сети характерна для ее временного кризисного состояния. Не хватает идеологически направленных и соответствующих украинской ментальности зрелищных телевизионных программ. При этом совершенное по содержанию и формам отечественное телевизионное экранное зрелище способно стать мощным средством патриотического воспитания и привития национального самосознания.

Ключевые слова: развлекательное телевидение, телевизионные программы, Украина, зрелище, история.

Nabokova Anna, radio editor and editor of the educational and cognitive programs of the Main Editorial Board of the cultural and cognitive programs of the CO "Culture"

The main stages of becoming an entertaining TV art in Ukraine

The purpose of the article is to characterize the main stages and peculiarities of the establishment of entertainment television art in Ukraine. The **methodology** of the research is based on the interdisciplinary-inclusive combination of general scientific methods and research tools, integrated with art criticism and culturological approaches. Historical and chronological approach was used to characterize the main stages and historical and cultural background of the formation of entertainment television. **Scientific novelty.** The main stages of the formation and characteristic

features of the television culture in Ukraine make it possible to comprehend the complex and contradictory process of the formation of the domestic entertainment television, to specify and the corresponding cultural and historical conditions in which they should be considered. **Conclusions.** The functioning of the Ukrainian television of the first years of state independence was marked by decisive monotony: the broadcast of endless folk concerts, songs and rituals, Soviet television series, limited to the demonstration of motion pictures, the representation of concert programs and theatrical performances. In the process of complicating and diversifying the forms of television programs, cultural evolution from information programs to the display of template films, television shows and TV shows, thematic discussion meetings, TV games in Ukraine, the progress of television as a special kind of art is gradually being improved. The current high-quality uncertainty of the Ukrainian television network is characteristic of its temporary crisis situation. Lacking ideologically oriented and relevant Ukrainian mentality of spectacular television programs. At the same time, the top-ending on-screen sight, in content and forms, is capable of becoming a powerful means of patriotic education and the instigation of national self-consciousness.

Key words: entertainment television, television programs, Ukraine, spectacle, history.

Актуальність і мета дослідження. Процеси демократизації та оновлення життя суспільства в незалежній Україні призвели до значних змін у вітчизняній художній практиці. Нині культурне життя позначене різноманіттям тенденцій, зумовлених як внутрішніми чинниками – зміною ідеологічних складових, становленням економічних ринкових відносин, так і зовнішніми – активним привнесенням у вітчизняну культуру зарубіжних культурно-мистецьких здобутків. Особливо ці тенденції відчутні в телевізійному мистецтві, чільне місце в якому належить видовищно-розважальним програмам. З'ясування основних етапів становлення розважального телебачення в Україні є актуальним напрямом сучасних досліджень, позаяк дасть можливість зрозуміти і почасти окреслити основні негаразди та їх наслідки у становленні української видовищно-розважальної культури.

Мета статті – охарактеризувати основні етапи і особливості становлення розважального телевізійного мистецтва в Україні.

Ступінь наукової розробки. Сегмент розважального телебачення в різних аспектах розвитку та суспільних функцій телебачення знайшов відображення у дослідженнях Б. Ананьєва, М. Данилевського, О. Зиріна, Ю. Макарова, І. Мащенко, М. Хренова та ін. З'ясуванню окремих аспектів історії та сучасної практики вітчизняного розважального телебачення присвячені праці М. Бурмаки, В. Гоян, І. Пенчук, І. Побєдоносцевой, С. Янішевського та ін. Проте історичні особливості становлення розважального телебачення в Україні ще не стали предметом комплексного дослідження в українському мистецтвознавстві.

Виклад матеріалу. Загалом в історії вітчизняного розважального телемовлення дослідники виокремлюють кілька етапів: а) 1957–1970 рр. – період зародження та формування; б) 1970 р. – перша половина 80-х років – пригальмоване функціонування в умовах однопартійної тоталітарної системи; в) з другої половини 80-х років – період інтенсивного розвитку.

Перші післяреволюційні роки позначилися в країні бурхливим розвитком видовищно-агітаційних жанрів, передусім масових свят та концертів-митингів.

Із моменту створення мережі радянського телебачення воно активно використовувалося як засіб партійно-політичної пропаганди. Структура телевізійного мовлення збагатилася публіцистичними й художньо-публіцистичними жанрами. Також воно диференціювалося на інформаційно-ідеологічні, культурно-мистецькі й пізнавально-розважальні програми. У технологічному ж відношенні телевізійна розважальна культура була подібною до масової культури західного "голлівудського" зразка.

Телевізійний процес постійно перебував під контролем партійно-радянських органів. Створення Державного комітету з радіомовлення і телебачення при Раді Міністрів СРСР Комітету 16 травня 1957 р., відповідних керівних структур в Україні означало, що партійно-державне керівництво процесом розвитку радянського телебачення ставало ще більш безпосереднім і тотальним. "Зрівняння в правах" телебачення і радіомовлення давало стимул до подальшої систематизації телепрограм та їх впровадження з метою ідеологічної обробки населення [4, 9].

У середині 60-х рр. у СРСР зрівнялася кількість сільського й міського населення. У широких масштабах велося типове індустріальне житлове будівництво, що дало можливість розселити комунальні квартири. Розбудовувалося масове телемовлення, спочатку чорно-біле, а потім і кольорове. У родинях робітників та службовців з'явилися такі предмети побутової техніки, як холодильники, пральні машини, радіоли, магнітофони, телевізори.

Значної популярності у різних категорій радянських телеглядачів набули телевізійні ігри-вікторини. Першими з них стали загальносоюзні молодіжні передачі "ВВВ" ("Вечір веселої вікторини") – програми започаткованої напередодні Міжнародного фестивалю молоді і студентів (1957 р.). Згодом передача "ВВВ" була знята з ефіру після третього випуску через прикрий випадок, що призвів до зупинення трансляції та став причиною наступної жорсткої критики на адресу її організаторів та

самої ідеї телепередачі. Але, незважаючи на це, посилення розважальної складової радянського телебачення як засіб підвищення його загальної привабливості для глядачів розцінювалося як важливе завдання державної інформаційної політики в галузі культури [6]. Передачі мали великий успіх і привертати увагу глядачів незалежно від віку.

З 1969 р. в Україні функціонує кольорове телебачення, особливо цінне для запису й трансляції художньо-мистецьких програм. Великою популярністю у масового глядача користувалися видовищні фольклорні концерти й мистецькі свята за участю провідних артистів. Цікаві за телевізійним і художнім вирішенням були ліричні концерти редакції музичних програм, розповіді про солісток Київського театру опери і балету ім. Т.Г. Шевченка Гізелу Циполу і Валентину Соколик, народного артиста України Костянтина Огневого.

Формально, але вже за іншої змістовної наповненості, традиції пізнавально-розважальних програм продовжили популярні й донині засідання "КВК" ("Клуб веселих і найкмітливіших"). Вони уперше були випущені в ефір Центральною студією телебачення Радянського Союзу в листопаді 1961 року. Влада офіційно неодноразово критикувала ентузіастів нового мислення за відверту критику застійних соціальних явищ.

Дітям 70-80-х рр. бракувало цікавих розважальних передач, тому вони охоче споглядали сценічні колізії телевізійного театру мініатюр "Тринадцять стільців", передач "Артлото" й "Алло, ми шукаємо таланти!".

Найпопулярнішими в радянській масовій аудиторії стали інтелектуальні телевізійні ігри й вікторини.

В останні десятиліття існування Радянського Союзу більшість популярних телевізійних розважальних та музичних програм створювалися на Центральному телебаченні у Москві.

Фактично до набуття Україною державної незалежності телевізійні майстри віддавали перевагу спортивним передачам. Українські телевізійники володіли багаторічним досвідом організації та проведення великих спортивних телевізійних показів, створюючи конкурентоспроможний телевізійний продукт, який мав великий комерційний попит навіть на міжнародному ринку. Так, масштабним стало висвітлення республіканським телебаченням Московської Олімпіади 1980 р. Здійснювалися телевізійні репортажі європейських кубкових змагань з футболу, хокею, гандболу та ін. за участю відомих українських спортсменів.

При цьому в Радянському Союзі лише телестудія "Останкіно" могла інтенсивно використовувати найновіші на той час технічні досягнення. 1986 р. більш ніж 20 телестудій України володіли лише двома комплектами знімальної телевізійної техніки у найпоширенішому у світі форматі "Бетакам". Така ситуація відчутно уповільнювала розвиток вітчизняного молодіжно-розважального й музично-образного телебачення, на якому ґрунтується діяльність всесвітньо-видовищного телебачення.

Попри ідеологічний зміст більшості телевізійних передач, організаційна й технічна складність їх проведення дає підстави вважати такі телевізійні проекти справжніми видовищами. Останнє свідчить про те, що українські майстри телебачення мали великий потенціал у створенні телевізійних видовищних програм й активно вдосконалювали свою майстерність.

У процесі створення вітчизняних розважальних телепрограм до цієї справи залучалися загальноукраїнські й регіональні редакції: у 1987 р. – редакція телемовлення на м. Київ і Київську область; 1988 р. – республіканська редакція телевізійних передач для дітей і юнацтва; 1989 р. – всеукраїнська редакція науково-популярних та навчальних телевізійних програм. Причому практикувалося чергування "серйозних" і "розважальних" передач. Структурування головних редакцій Генеральної дирекції програм Українського телебачення у першій половині 90-х рр. відбувалося шляхом функціонального перерозподілу вже існуючих творчих підрозділів. Зокрема, від цілісної музичної редакції "відгалузилися" редакції народної творчості й розважальних програм. Залучення до їхніх передач професійно-мистецьких колективів збагачувало їх атмосферою інтелектуальної змагальності.

Проголошення державної незалежності актуалізувало потребу формування Україною власного телеінформаційного простору та його програмного заповнення. У серпні 1991 р. спеціальною постановою Кабінету Міністрів республіканське Держтелерадіо було реорганізоване у Державну телерадіомовну компанію України (Укртелерадіокомпанію) [3]. У процесі приватизації телеінформаційного простору створено також низку недержавних (комерційних) телекомпаній і редакцій, у діяльності яких вагоме місце належало трансляції розважальних програм. Відбувається стрімка модернізація технічної бази вітчизняного телебачення на основі цифрових технологій, а також завдяки новітнім розробкам у сфері нейролінгвістики.

У 2000 р. замість Держтелерадіо було створено Державний комітет інформаційної політики, телебачення і радіомовлення. Замість безправних дирекцій програм телебачення створювалася Національна телекомпанія України (НТКУ) як юридична особа, а потім, з 2017 р., Національна радіокомпанія України припинила реєстрацію як юридична особа в статусі ОДТРК. Як і всі обласні державні телерадіокомпанії, НТКУ реформована у філію НТКУ і тепер працює як регіональна дирекція.

За чинним законодавством, "Укретелефільм", Національна радіокомпанія України, державна телерадіокомпанія "Культура" та всі обласні й регіональні державні телерадіокомпанії мають спершу приєднатися до НТКУ, після чого на їхній базі має бути створено НСТУ.

Раніше, зі створенням НТКУ, виокремилися два повноцінні за обсягами республіканські телевізійні канали: "УТ-1" та "УТ-2". Структурно та функціонально "Перший канал" (зараз "ЮА: Суспільне") заснувався як інформаційний, громадсько-політичний й розважально-спортивний, другому ж надавалося культурно-освітнє значення.

Але остаточно розважальний сектор в українському телебаченні утвердився на початку ХХІ ст. з появою телевізійного жанру реаліті-шоу й активним запровадженням телевізійних вікторин, ток-шоу та гумористичних передач.

Як вже зазначалося, створення якісних розважальних телевізійних програм в Україні стримувала монополія загальносоюзного Центрального телебачення. Із послабленням централізованого ідеологічного "пресингу" кінця 70-х – початку 1980-х рр. у телевізійній ефір вийшли перші українські музично-розважальні програми, зокрема "П'ять хвилин на роздуми" з ведучою З. Журавльовою. Програмою зацікавилася велика аудиторія, про що свідчив досить високий її рейтинг.

Початок 1990-х рр. позначився першим досвідом створення в Україні масштабного телевізійного видовища без фінансування керівництвом державної телемережі. Група столичних фахівців-ентузіастів за допомогою наданої незалежною львівською телекомпанією "Міст" знімальної техніки створила повнометражний телевізійний відеофільм про музичну акцію з нагоди п'ятої річниці чорнобильської катастрофи. Зазначений телевізійний продукт демонструвався не лише у програмі телекомпанії "Міст", а й у комісіях ЮНЕСКО і був удостоєний її спеціальної премії. Важливо зазначити, що на той час приватні телевізійні компанії були неспроможні з творчих та технічних причин створювати систематичні якісні видовищні програми без активного співробітництва з державним телебаченням.

Поступово період утвердження державної незалежності позначався створенням нових високопрофесійних телеканалів ("Інтер", "1+1", "Україна", "ICTV", "Культура" тощо) з властивою їм якісною специфікою. Привабливими для різних сегментів загальноукраїнської телевізійної аудиторії стали продуковані "Інтером" суспільно-політичні ток-шоу власного виробництва, розважально-ігрові та артистичні шоу, проблемні соціально-культурні проекти й пізнавально-інтелектуальні програми.

Сучасне телевізійно-розважальне мовлення в інформаційному й культурно-виховному вимірах характеризується органічною взаємодією екранного зображення, звукової наповненості й сучасної публічної вербальності. Телебачення стало однією з форм повсякденного життя, а тому і мовлення, яке звучить з екрана, можна вивчати як одну з форм повсякденного мовленнєвого спілкування. Телебачення покликано нести в широкі маси не лише передові ідеї, а й високу культуру мови. Не треба забувати, що до мовлення на телебаченні глядачі ставляться як до взірця, еталона, саме тут деякі з них навчаються справжньої літературної вимови. Тому нині особливо важливою стає вимога належної літературності телевізійного мовлення і грамотної дикторської вимови.

Об'єктивно визріла потреба уніфікованої кодифікації загальносуспільних мовних норм та їх репрезентації на телебаченні. Така кодифікація мовних норм взагалі, а особливо у засобах масової інформації – одне з надважливих завдань культурної України. Цей процес повинен бути професійним, систематичним, різноманітним за формою та змістом, цікавим для неспеціаліста.

Зазначене повною мірою стосується й засилля на українських телеекранах стандартно-спрімітізованих детективних серіалів. Тому керівникам державних та комерційних вітчизняних телеканалів слід особливу увагу звернути на продукування й трансляцію високоякісних за змістом й привабливих за художніми формами телевізійних фільмів та розважально-пізнавально-виховних програм.

Щодо авторів сценарії й режисерів-постановників українських розважальних телепередач, то їм необхідно наполегливо дбати про свій професіоналізм й забезпечення конкурентоспроможності в умовах нерегульованої стихії мас-медійного ринку. Глядачів цікавить якісна телевізійна продукція.

Оскільки основну частку займають розважальні програми та художні фільми (або серіали), то керівникам каналів слід звернути увагу на продукування якісного українського продукту в цьому сегменті. Його поки що немає, про це свідчать кращі телепродукти каналів (складені за рейтингами), в яких переважають американські серіали та розважальні програми невітчизняного виробництва. Ефір загальнонаціональних та комерційних телеканалів переповнений, з одного боку, радянськими фільмами, естрадою, а з іншого – американськими бойовиками і телесеріалами. Тобто більшу частину мовлення посідають телепродукти іноземного виробництва, що тяжіють до розважальності.

На жаль, нині лівову частку сітки мовлення телеканалів-лідерів становить не просто розважальний, а іноземний розважальний продукт. При цьому довгий час на українських телеканалах домінували російські передачі.

Спостерігається також загальний настрій запозичення цілісної інтонації, що панує в ефірі нашого найбільшого сусіда – Росії. "Ця інтонація, хай там що кажуть, дуже далека від Пастернака та Бродського й радше змушує згадати, пардон за банальність, "Мурку" та "Владимирський централ" [1].

З 2015 р. існує список українських артистів, які фактично підтримують анексію Криму. Передачі з їх участю заборонені на телеканалах України. Йдеться про таких артистів, як Ані Лорак та Таїсія Повалій. Нещодавно список поповнився українською співачкою Світлою Лободою, гуртом "Віагра" та В. Козловським.

Міністерство культури України також опублікувало перелік діячів культури Росії, які можуть створювати загрозу національній безпеці України.

5 лютого 2015 р. Верховна Рада України прийняла закон про заборону трансляції фільмів РФ, вироблених після 1 січня 2014 року. Недосконалість формулювання закону дозволяла телеканалам обходити заборону за допомогою сфальшованих документів про час виробництва серіалу чи фільму.

Навесні 2016 р. Президент України підписав закон, який уточнює заборону показу нових російських серіалів. Закон №3359 "Про внесення змін до Закону України "Про кінематографію" (щодо фільмів держави-агресора)", який поширює заборону трансляції російських фільмів з творів, вироблених після 1 січня 2014 року, на твори, вироблені та (або) вперше оприлюднені (демонстровані) після 1 січня 2014 р.

Слід зауважити, що відчутна небезпека в подальшому якісному розвитку вітчизняних телевізійних каналів полягає також у вестернізації – процесі некритичного запозичення цінностей західної культури народами, історично не включеними в орбіту західної цивілізації. Загроза вестернізації полягає у цілком ймовірному нехтуванні сучасною молоддю цінностями своєї національної культури, традиції і звичаїв своїх батьків. Адже, розважаючи, засоби масової інформації підкоряють насолодою, діючи як гіпноз тощо.

Пріоритет комерційних питань у розвитку чи, скоріше і правильніше, у поступі мистецьких галузей екранних видовищ в Україні залишає поза межами вирішення взагалі значної кількості важливих соціальних, економічних, освітніх та інших проблем суспільного життя [2, 30-31].

Висновки. Функціонування українського телебачення перших років державної незалежності позначилося постановочною одноманітністю: трансляцією безкінечних фольклорних концертів, пісень та обрядів, радянських телесеріалів, запізнило-емоційним відкриття "білих плям" з недавньої історії. Вітчизняне телебачення обмежувалось демонстрацією кінофільмів, репрезентацією концертних програм й театральних вистав. Реалізація його комунікативних можливостей як засобу масової інформації та виду мистецтва здійснювалося за допомогою жанру телерепортажу, випусків новин внутрішнього й міжнародного життя, теленарисів про передовиків соціалістичної праці тощо.

У процесі ускладнення й урізноманітнення форм телепередач, культурної еволюції від суто інформаційних програм до показу шаблонних телефільмів, телеспектаклів і телеоглядів, тематичних дискусійних телезустрічей, телевізійних ігор, створюваних за законами художньої творчості, в Україні поступово відбувається удосконалення телебачення як особливого виду мистецтва.

Сучасна якісна невизначеність української телевізійної мережі є характерною для її тимчасового кризового стану. Бракує ідеологічно спрямованих та відповідних українській ментальності видовищних телевізійних програм. При цьому довершене за змістом і формами вітчизняне телевізійне екранне видовище спроможне стати потужним засобом патріотичного виховання й прищеплення національної самосвідомості. Тому дослідження різних аспектів українського розважального телебачення, зокрема конкретних програм, є перспективним напрямом мистецтвознавчих і культурологічних досліджень.

Література

1. На українських телеканалах домінують російські розважальні передачі Тиждень. 2011. 15 травня.
2. Наумова Л. Фактор екранного видовища. Культурні трансформації / Мистецтвознавство України. К., 2005. Вип.5. С.181–190.
3. Про перетворення Держтелерадіо в Державну телерадіомовну компанію України (Укртелерадіокомітет). Постанова Кабінету Міністрів України. Урядовий кур'єр. 1991. № 6. вересень.
4. Усенко Ю.В. Становлення та розвиток українського телебачення як засобу масової комунікації : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. іст. наук: 17.00.01 "Теорія та історія культури" / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. К., 2006. 20 с.
5. Юровский А.Я. ТелеВидение – поиски и решения: Очерки истории и теории советской телевизионной журналистики. Изд..2-е, доп. М.: Искусство, 1983. 215 с.
6. Янішевський С.О. КВН як соціокультурне явище: генеза, історія розвитку, сучасний стан: Автореф.дис. на здоб. наук. ступ. канд. істор. наук: спец. 17.00.01 "Теорія та історія культури"; Київський національний університет культури і мистецтв. Київ : КНУКМ, 2004. 19 с.
7. Nabokova A. Entertaining television in the forming of the spiritual culture of the Ukrainian youth / Віник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2017.Вип.4. С. 266-270.

References

1. Ukrainian television channels are dominated by Russian entertainment weekly. May 15, 2011 [in Ukrainian].
2. Naumova, L. (2005). Factor of the screen sight. Cultural Transformations / The Art of Ukraine. K., 5, 181-190 [in Ukrainian].
3. About the transformation of the State Television and Radio Broadcasting Company into the State Television and Radio Company of Ukraine (Ukrtelevradiocommittee). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Government Courier, 1991, 6 September [in Ukrainian].
4. Usenko, Y. (2006). Formation and development of Ukrainian television as a means of mass communication: Author's abstract. dis to bake sciences step Cand. is Sciences: 17.00.01 "Theory and History of Culture" / Kyiv. nats Unity of Culture and Arts. K. [in Ukrainian].
5. Yurovsky, A. (1983). Television – Searches and Solutions: Essays on the History and Theory of Soviet Television Journalism. Izd. 2nd, add. M.: Art [in Ukrainian].
6. Yanishevsky, S. (2004). KVN as a socio-cultural phenomenon: genesis, history of development, present state: Autoref. Dis. to bake sciences step Cand. history Sciences: special 17.00.01 "Theory and History of Culture"; Kiev National University of Culture and Arts. Kyiv [in Ukrainian].
7. Nabokova, A. (2017). Entertaining television in the forming of the spiritual culture of the Ukrainian youth / National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald, 4, 266-279 [in English].

Стаття надійшла до редакції 29.03.2018 р.

УДК 069-026.91(091)(477)(045)

Новікова Ганна Юріївна
аспірант Харківської державної
академії культури
a.n.fk71@gmail.com

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ СЕРЕДОВИЩНИХ МУЗЕЇВ В УКРАЇНІ

Метою статті є вивчення передумов виникнення середовищних музеїв в Україні. **Методологія.** Застосовано культурологічний підхід з використанням методів аналізу та синтезу, історико-логічного методу. Проаналізовано перші спроби музеєфікації середовища в межах музеїв під відкритим небом, що призвели до виникнення середовищних музеїв в Україні. **Наукова новизна** дослідження полягає у тому, що дана стаття є однією з перших спроб в українському музейництві комплексно проаналізувати передумови виникнення середовищних музеїв у межах сучасної України. **Висновки.** Музеї під відкритим небом, створені на території України у радянський період, набували окремих ознак середовищного музею, однак умови радянського суспільства унеможливили створення повноцінного середовищного музею у зазначений період. Сучасна трансформація ансамблевих музеїв, створених за часів СРСР у середовищі, дозволяє розглядати ці музеї у якості підґрунтя розвитку середовищної музеєфікації в Україні.

Ключові слова: середовищний музей, скансен, заповідник, моделювання середовища, музеї під відкритим небом.

Новикова Анна Юрьевна, аспирант Харьковской государственной академии культуры

Предпосылки возникновения средовых музеев в Украине

Целью статьи является изучение предпосылок возникновения средовых музеев в Украине. **Методология.** Использован культурологический подход с использованием методов анализа и синтеза, историко-логического метода. Проанализированы первые попытки музефикации среды в рамках музеев под открытым небом, которые привели к возникновению средовых музеев в Украине. **Научная новизна** исследования состоит в том, что данная статья является одной из первых попыток в украинском музееведении комплексно проанализировать предпосылки возникновения средовых музеев на территории современной Украины. **Выводы.** Музеи под открытым небом, созданные в советский период, приобретали отдельных черт средового музея, однако условия советского общества сделали невозможным создание полноценного средового музея в выделенный период. Современная трансформация ансамблевых музеев, созданных во времена СССР, в средовые, позволяет рассматривать эти музеи в качестве основы развития средовой музефикации в Украине.

Ключевые слова: средовой музей, скансен, заповедник, моделирование среды, музеи под открытым небом.

Novikova Hanna, Postgraduate student, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

Prerequisites for the emergence of environmental museums in Ukraine.

The purpose of the article is to explore the preconditions for the emergence of environmental museums in Ukraine. **Methodology.** The cultural approach with the use of methods of analysis and synthesis, historical and logical approach is applied. The first attempts at environmental museumification within open-air museums which have led to the emergence of environmental museums in Ukraine have been analyzed. **Scientific Novelty.** This paper is one of the first attempts in Ukrainian museology to